

Abonnement

Ønsker du selv at bidrage med artikler til tidsskriftet kan du klikke ind på vores hjemmeside www.cepra.dk. Her finder du skrivemanual, oplysninger om de formelle krav og deadlines.

Redaktion

Docent Tanja Miller, Professor Palle Rasmussen, Lektor Vibeke Christensen, Lektor Torben Næsby, Konsulent Trine Lolk Haslam, Konsulent Charlotte Frandsen

Udgivet af

Center for evaluering i praksis, CEPRA, UCN

Henvendelse om CEPRAstriben rettes til mail: tlh@ucn.dk

Design: Clienti **clienti.** kunder til alle

ISBN 978-87-991408-3-1

ISSN 1903-8143

FORORD

Formålet med dette temanummer om Refleksiv praksislæring er at kvalificere og nuancere debatten om sammenhænge mellem evaluering og læring i professionsuddannelserne i Danmark. Læseren inviteres til deltagelse i debatten gennem en refleksiv forholden sig til dette temanummers indkredsning af aktuelle forståelser af den fælles læringstilgang for en af Danmarks professionsuddannelser (UCN), Refleksiv praksislæring. Sigtetpunktet er, at Refleksiv praksislæring bliver et aktiv for professionsstuderende, -undervisere og -udøvere til at lære af, udvikle, forbedre og forandre praksis – en praksis både i professionerne og i professionsuddannelserne. Grundantagelsen er, at UCN's læringstilgang skriver sig ind i en internationalt etableret diskussion inden for pædagogisk-didaktisk forskning med stigende opmærksomhed på samspillet mellem læring, evaluering og sprog.

Tilbage i 1968 skrev Walther Mischel hovedværket *Personality and Assessment*, der medførte en voldsom international debat om sammenhænge mellem læring og evaluering. Debatten kredsede dengang som nu om spørgsmålene: a) Er det de indre faktorer i personen selv, der forklarer, hvordan en bestemt person lærer og agerer i en bestemt situation (indre styring)? Eller er det b) virkelighedens situationer, der afgør, hvordan den lærende handler (ydre styring)? Disse poler i debatten forsøger UCN's fælles læringstilgang pragmatisk og integrativt at bygge bro hen over, hvilket vil fremgå af dette tidsskrifts aktuelle indkredninger af Refleksiv praksislæring.

■ Refleksiv praksislæring i relation til den klassiske læringspsykologi del I, II, III

Af: Søren Pjengaard

SIDE 10

■ Refleksiv praksislæring mellem mesterlære og formel uddannelse

Af: Jørn Bjerre

SIDE 36

■ Refleksiv praksislæring og refleksiv metodologi

Af: Torben Næsby

SIDE 42

■ Utilising digital technology for dialogue and evaluation – a quasi-scholastic method in action

Af: Thomas Kjærgaard

SIDE 52

■ Et økologisk-humanistisk perspektiv på Refleksiv praksislæring

Af: Susanne Dau

SIDE 68

■ Refleksion i professionsuddannelserne

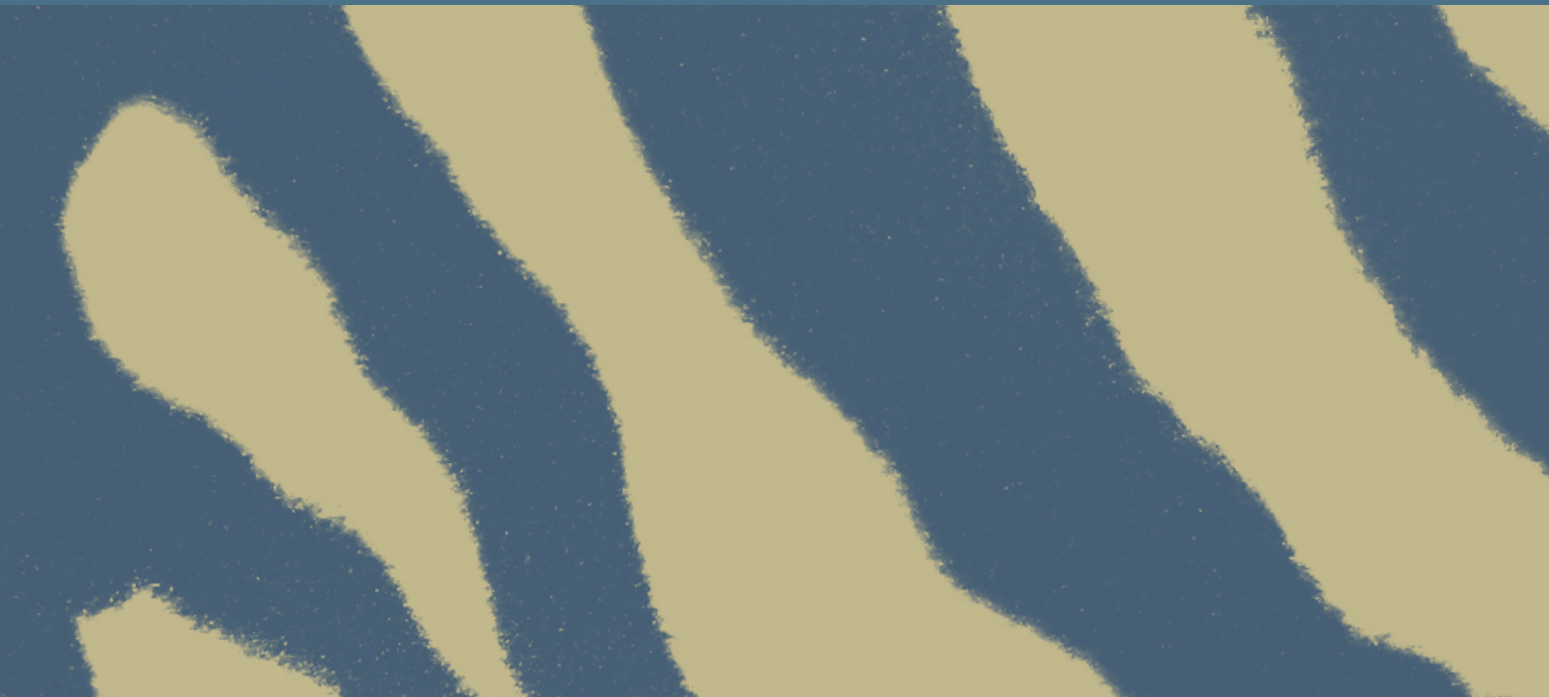
Af: Preben Olund Kirkegaard

SIDE 80

■ Teori og praksis i Refleksiv praksislæring

Af: Lisbeth Haastrup og Lars Knudsen

SIDE 88

Når debatten i dag i uddannelsessektoren går på sammenhænge mellem evaluering og læring, henvises der hyppigt til spørgsmål om, hvad der er evidens for, og hvad der er spekulativ teori. I den sammenhæng spiller forskningsresultater og evalueringsrapporter fra forskellige nationale instanser som Akkrediteringsrådet, Dansk Clearinghouse for uddannelsesforskning (DPU), Det Nationale Forskningscenter for Velfærd (SFI), Det Uafhængige Rejsehold og Danmarks Evalueringsinstitut (EVA) en stor rolle. Disse instanser og institutioner er nogle af de mange interessenter, der sammen med Nationalt Videnscenter for Evaluering er med til at nuancere debatten og kvalificere de beslutninger, der i øjeblikket bidrager til at udvikle og forandre evalueringskulturen i professionsuddannelserne i Danmark.

De mange rapporter og evalueringer i Danmark og Europa, der løbende foretages og skrives i sektoren for at kvalitets sikre uddannelserne, peger samstemmende på, at undervisningen som minimum skal være forskningsinformeret. Den forskningsinformerede tilgang betyder bl.a., at underviserne skal kende til den aktuelle (og historiske) forskning i undervisning. Aktuelt betyder det bl.a. et stærkt fokus på evidensforskningen med viden om selv vurderingens og selvreguleringens betydning for læring. Historisk betyder det på dansk grund bl.a. indsigt i kritisk pædagogik og idehistorien med vægt på kritisk refleksion og frigørelse. Den aktuelle evidensforskning, der er stærkt inspireret af de angelsaksiske uddannelsessystemer, fortæller os bl.a., at underviserne skal have et godt blik for og et fælles sprog om de studerendes tegn på læring og løbende kunne justere og tilpasse undervisningen, så undervisningen faciliterer de studerendes læring bedst muligt: Lærings eksperter forstår betydningen af formativ evaluering (Hattie 2014).

Som argumentation for at fokusere på at fremme en god evalueringskultur og et fælles sprog om læring i professionsuddannelserne i Danmark begynder dette forord med det kritiske tvist. At begynde med det kritiske tvist er at vise respekt og ydmyghed over for de danske professionsuddannelsers historie, den kritiske pædagogik lange tradition og idehistoriens tilhørende filosoffer. Det kritiske tvist i denne sammenhæng lyder i kort form: I nogle uddannelseskulturer undermineres tiltroen til evalueringer, når det bliver synligt, at evalueringerne dels ikke grunder i pædagogisk-filosofisk indsigt, dels ikke bruges til noget. Professor Peter Dahler-Larsen advarer derfor mod tre farer ved et stærkt fokus på at fremme evalueringskulturen (Dahler-Larsen 2005):

1. **Evalueringsprocesser med rituelle formål beslaglægger mange ressourcer.**
2. **Evalueringskriterier bliver mål i sig selv, der griber ind i undervisningens indhold, tidsrytme og relationer.**
3. **Evaluering løsrives fra pædagogikkens teori og praksis.**

Det er problematisk, når de fleste beslutninger i en uddannelsesinstitution tages af andre grunde end det, der reelt og tilstræbt objektivt blev afdækket ud fra grundige og systematiske evalueringer. Det er et problem, når evalueringerne er (åbentlyst) symbolske og alene tjener et formål, som på forhånd (mis)farver evalueringsresultaternes konklusioner, påpeger han (Dahler-Larsen 2005).

Refleksiv praksislæring set som et bidrag til en god evalueringskultur i professionsuddannelserne

I en god evalueringskultur bruges evalueringerne til noget af nogen, til glæde og gavn for de involverede parter. Evalueringer bliver oftest lavet for at danne baggrund for nye tiltag og beslutninger i uddannelsessektoren, uddannelsesinstitutionen og/eller i den daglige undervisning. Evalueringerne bruges dermed af nogen til at forandre noget. Det betyder, at dem, der tager ansvar for evalueringen, synligt drager konsekvenser af evalueringerne – ikke blot for deres rituelle formåls skyld, ej heller alene for deres indholdsmæssige og saglige budskabers skyld, men også for at signalere og producere mening for deltagerne i uddannelseskulturen: Evalueringerne har værdi for nogen, gerne for mange.

Når sigtepunktet er udvikling af en god evalueringskultur, fremhæver professor Peter Dahler-Larsen fem krav til ledelsen af denne udvikling:

1. **Vær med til at fremme eksperimenter.**
2. **Få et praktisk og kyndigt forhold til evalueringsdata.**
3. **Vær med til at fremme et sprog, hvor man direkte kan sætte ord på problemer.**
4. **Styrk vidensdeling og åbne kommunikationskanaler.**
5. **Tag beslutninger på baggrund af evalueringsdata.**

Sammenholder vi risiciene ved et stærkt fokus på evalueringskultur med de fem krav, som skal indfries for at fremme en god evalueringskultur, bliver det klart, hvorfor lederne af landets professionsuddannelser er i fuld gang med at udvikle et fælles sprog om læring: for at modvirke, at evalueringen løsrives fra pædagogikkens teori og praksis og at evalueringerne tolkes som rituelle og ligegyldige af de involverede, og for at fremme eksperimenter og styrke vidensdeling og et fælles sprog, der gør det muligt på et systematisk grundlag at træffe beslutninger om forandringer.

Tidligere forsknings- og udviklingsarbejder i professionshøj-skoleregi har vist, at der er behov for øget opmærksomhed på og italesættelse af de studerendes læringsbetingelser og -vilkår. Der er fremkommet anbefalinger om, at der arbejdes både centralt og decentralt med at minimere de studerendes dilemmaposition mellem oplevelsen af ydre central styring i form af støtte og kontrol og oplevelsen af autonomi og indre styring og selvkontrol (Jensen & Staugaard 2014). Og der er også blevet peget på det pædagogiske paradoks, der som følge af bl.a. ovenstående dilemma oftest ligger i autonomifremmende didaktiske strategier. Det er blevet anbefalet, at 'løsningen' på det pædagogiske paradoks og håndteringen af dilemmaerne er, at undervisere og studerende sammen løbende italesætter selve paradokset og de vilkår, der er for undervisning og læring i professionshøjskolerne (Jensen & Staugaard 2014, Mølgaard & Qvortrup 2015). UCN adresserer denne udfordring gennem læringstilgangen Refleksiv praksislæring, der indgår som pædagogisk og didaktisk referencepunkt og fundament for de 35 professionsuddannelser.

Donald Schöns bøger tilbage fra 1980'erne og frem til i dag er meget hyppigt refereret til i professionsuddannelsessektoren. Det er Schön, der har introduceret begreber som 'reflection-in-action' og 'reflection-on-action'. Disse to tilgange til refleksion forklarer, hvordan professionsudøvere tager udfordringerne i deres arbejde med en slags improvisation,

der er forbedret gennem praksis og samtidig udfordret af og udviklet gennem refleksion (Schön 1987, Schön 2000, Schön 2013). UCN's fælles læringstilgang om Refleksiv praksislæring har naturligt rod i disse ideer om refleksion, ligesom de klassiske begreber 'single-loop learning' og 'double-loop learning', som vi kender fra hhv. Argyris' og Scheins organisationsteorier, og som senere er blevet videreudviklet til også at indbefatte 'triple-loop learning', spiller en betydende rolle for ideen om Refleksiv praksislæring. Disse tre ideer om læring fra hhv. Argyris' og Scheins organisationsteorier kan opstilles i følgende overskuelige model:

Lærings-loop	Lærings-område	Lærings-niveau	Lærings-resultat
Single	Regler +	Føjelse og indsigt	Forbedring
Double	Indsigt +	Viden og forståelse	Fordybelse
Triple	Værdier	Mod og vilje	Udvikling

Figur 1. Tre klassiske ideer om læringsloop. (Argyris 1976, Frederiksen, Larsen & Erichsen 1997, Schein 2013)

Modellen og de tre forskellige tilgange til læringen viser dels forskellige niveauer af kompleksitet i læringen, dels understreger den refleksivitets betydning for at komme i mål med alle tre niveauer af læring for den enkelte og for fællesskabet. Samtidig kan modellen ses som refleksionsramme for i et evalueringsperspektiv at forbedre, forny og udvikle professionsuddannelserne ved ikke alene at fokusere på kortsigtede forbedringer gennem regel- og konventionsledelse eller ved at stole på, at den fornødne nye viden og fælles forståelse vil bane vej for den nødvendige indsigt og refleksion hos de involverede, men ved at lade denne refleksivitet blive suppleret af en værdibaseret ledelse af uddannelserne, der stiller krav til de involverede om at udvise mod og vilje. Som et led i den værdibaserede ledelse må der være mod til at vedkende sig normativiteten i al ledelse, også i ledelsen af læreprocesser for andre end en selv. Disse niveauer i læringsforståelserne og disse krav om at medtænke værdierne i organisationen genfindes med forskel-

lig styrke i de syv aktuelle forståelser af Refleksiv praksislæring i dette temanummer.

Ideen om læring gennem refleksiv praksis er dog meget ældre end UCN's læringstilgang og Argyris', Scheins og Schöns refleksions- og læringsforståelser. Tidligere i det 20. århundrede var John Dewey blandt de første til at skrive om refleksiv praksis med sin udforskning af erfaring, interaktion og refleksion (Rander m.fl. 2009). Dette følges hurtigt op af andre læringsteoretikere, der alle på linje med Dewey udvikler komplekse teorier om sammenhænge mellem menneskelig læring, motivation og udvikling (Rander m.fl. 2009, Illeris 2015). Centralt for udviklingen af al reflekterende teori er interessen for integration af teori og praksis og det cykliske mønster af erfaringer koblet med den bevidste anvendelse af erfaringerne fra de lærende. Denne interesse for koblinger mellem teori og praksis og erfaringsdannelse står derfor også helt centralt i UCN's fælles læringstilgang Refleksiv praksislæring. Når undervisningen i professionsuddannelserne skal evalueres gennem blikket fra Refleksiv praksislæring træder to forhold helt tydeligt frem:

1. Metalæring
2. Teori-praksis-forholdet

Alle bidrag i dette temanummer forholder sig på forskelligvis kvalificeret til disse to aspekter i Refleksiv praksislæring.

Refleksiv praksislæring set som en måde at bidrage til motivationen blandt de studerende i professionsuddannelserne

Når uddannelsesforskere, -planlæggere og -ledere søger at lade forandringer i organisationer og institutioner foregå på baggrund af systematiske evalueringer, kan disse evalueringstiltag ifølge aktuel dansk forskning med fordel inddrage viden om, hvad der motiverer unge mennesker for forandringer. I en nyere forskningsrapport, *Unge motivation i udskolingen* (Pless 2015), kan udledes følgende fem væsentlige måder at motivere unge på:

1. Vidensmotivation
2. Præstationsmotivation
3. Mestringsmotivation
4. Relationsmotivation
5. Involveringsmotivation

Forskningen i unges motivation peger bl.a. på, at der er en (overdreven) vægt på præstationsmotivation blandt unge – især blandt de unge, der også kendt som '12-tals-pigerne'. Dette fænomen genfinder vi i nogle af især de mere prestigefulde og kvindedomineret professionsuddannelser, fx jordmoderuddannelsen. Denne fælde med at bruge præstationsmotivation medfører ofte symptomer på stress, ydrestyring og lavt selvværd blandt de unge. Der er derfor grund til forsigtighed, når præstationsmotivationen tænkes ind i undervisningens tilrettelæggelse, gennemførelse og evaluering. De øvrige fire motivationsformer kan det dog være vældig udviklende at tænke ind i professionsuddannelsernes undervisning og evaluering. De forskellige måder at tænke motivation på kan også være et aktivt i udviklingen af et fælles sprog om læring og motivation (Pjengaard 2009, Pless 2015, Silver, Sørensen & Skaalvik 2013, Skaalvik & Skaalvik 2015).

At der er et tæt samspil mellem sprog, læring, evaluering og motivation genfinder vi hos Lauvås & Handal (2015). De finder frem til, at professionsudøveren udvikler og anvender en praksisteori ('praktisk yrkesteori'), når der reflekteres over og handles i professionen. De præciserer, at skellet mellem værdier, viden og erfaringer er et analytisk skel. I praksis er elementerne flettet sammen i et kaosfyldt virvar af alt det, vi har suget til os af impulser gennem (arbejds)livet. De understreger, at praksisteorien er en individuel konstruktion, men at denne formes og udvikles i stadig interaktion med miljøet omkring os. Praksisteorien forankres i køn, socialt tilhørsforhold, professionens karakter o.l., der over tid nedfældes i vores individuelle biografi. Et nært samarbejde med andre over længere tid vil i væsentligt omfang præge denne individuelle biografi. I sammenhæng med Refleksiv praksislæring er det helt afgørende, at professionsudøveren ikke kun er individualist, men i høj grad også er bærer af en fælles kultur (Lauvås & Handal 2015).

Intentionerne med udviklingen af Refleksiv praksislæring som fælles læringstilgang

Refleksiv praksislæring er som allerede nævnt den fælles betegnelse for UCN's nye, lokale læringstilgang. En læringstilgang, som involverer Professionshøjskolen UCN's mange forskelligartede uddannelser (aktuelt 35 uddannelser), og hvor alle involverede forventes at anvende læringstilgangen i dagligdagen og samtidig forholde sig kritisk, refleksivt og konstruktivt udviklende til læringstilgangen. I UCN's grunddokumentet for Refleksiv praksislæring formuleres intentionen således:

"Med en fælles læringstilgang for UCN vil vi sende et klart signal til studerende og omverden om, hvad man får, når man som uddannelsessøgende vælger UCN som uddannelsessted, eller som virksomhed vælger en dimittend fra UCN. Derudover bidrager UCN's læringstilgang til at skabe en fælles faglig referenceramme, fælles sprog, kultur og identitet på tværs af UCN's uddannelser, efter- og videreuddannelsesområdet og inden for forskning og udvikling."
(UCN's grunddokumentet for Refleksiv praksislæring)

Intentionen er med andre ord, at de studerende gennem deres uddannelser skal blive inddraget i læringsaktiviteter, som er knyttet tæt til praksis, samt at der herigennem ønskes en oplevelse af, at den enkelte studerende kommer tættere på en oplevelse af kunne se sig selv i professionen, dels mestrer refleksive strategier, dels øger sin forståelse af professionens kompleksitet og ikke mindst tilegner sig relevante professionskompetencer. Læringstilgangen peger på, at refleksivitet er en essentiel del af det at lære og selvstændigt og i samarbejde med andre udvikle og forme sin professionelle identitet, sine professionskompetencer og sin personlige dømmekraft.

I gennem uddannelserne på UCN vil der blive inddraget praksiserfaringer i den teoretiske undervisning, som har til hensigt at sikre et godt grundlag for refleksion og feedback på oplevelser fra praksis. Selvinitierede læringsaktiviteter kræver studiekompetencer, refleksion og dermed feedback fra omgivelserne, medstuderende og undervisere. Den studerendes læring sker ikke kun individuelt, men i høj grad også i samspil med den kontekst og den virkelighed, den studerende er en del af inden for de forskellige læringsrum, både på uddannelsesinstitutionen UCN, i praktikken og i andre studie- og læringsrum (Dau 2015, Mølgaard & Qvortrup 2015).

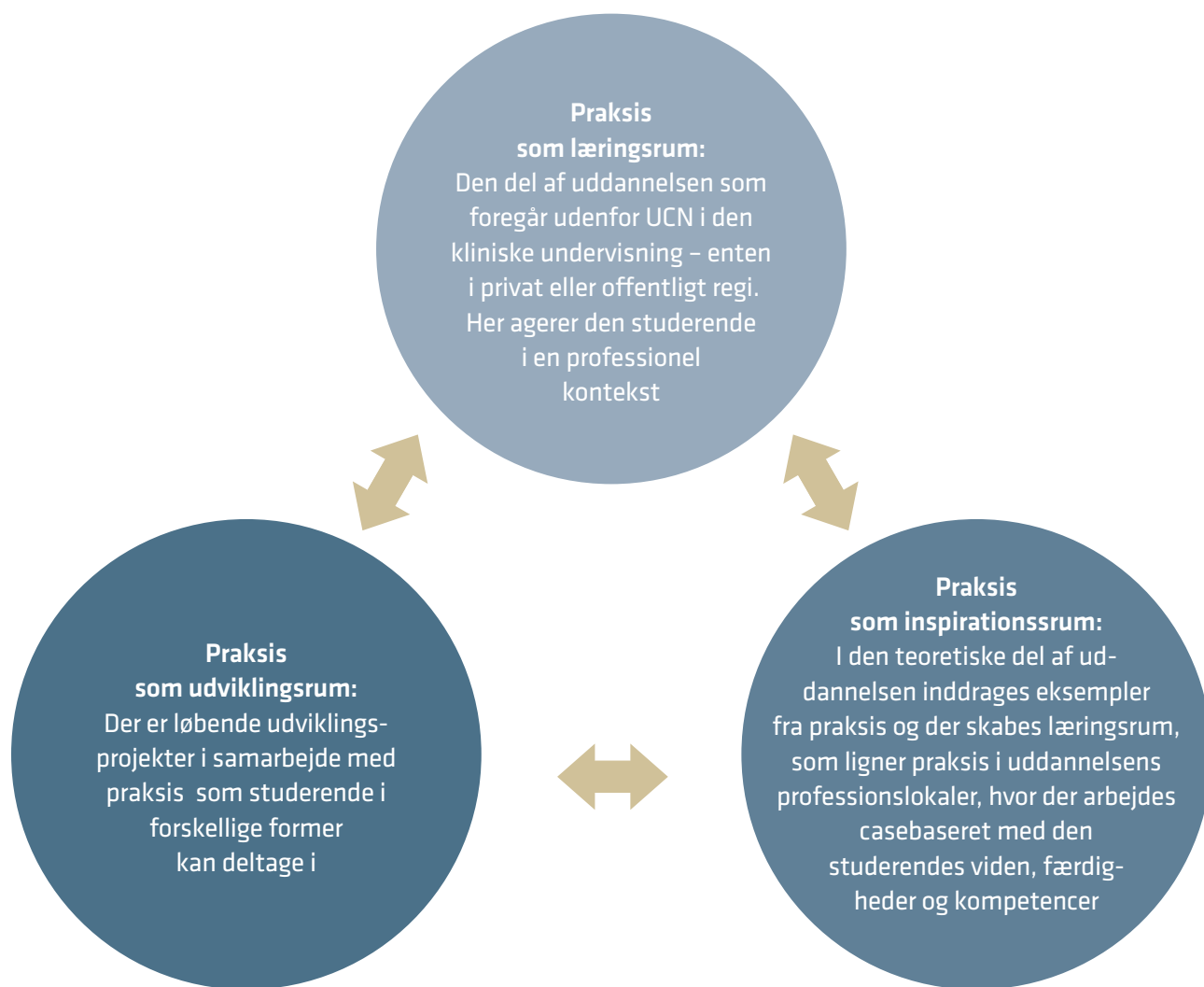
Ved at formulere en fælles læringstilgangen, Refleksiv praksislæring, søger vi i fællesskab at finde en dynamisk tilgang til læring. Det stiller krav om et tilstrækkeligt rummeligt begreb, så mange forskelligartede professionsuddannelser kan identificere sig med og spille sig selv og professionsuddannelsen på banen i relation til begrebet. Dertil kommer, at læringstilgangen meget gerne må bidrage til at udvikle en stolthed hos UCN's studerende, kursister, ansatte, aftagere og samarbejdspartnere over at være sammen med hinanden om noget så vigtigt. Det er med Refleksiv praksislæring som med begrebet motivation: Det er et åbent, flertydigt og, nogle vil mene, en flydende betegner, men det er også et begreb, der på afgørende vis fanger noget centralt i al professionsuddannelse. Med dette temanummer om Refleksiv praksislæring forsøges det gennem de mange forskellige

perspektiver på UCN's læringstilgang at demonstrere, at Refleksiv praksislæring er en dynamisk og facetteret tilgang til læring. Der er mange lighedstræk og stærk inspiration at hente hos Lauvås' indkredsning af 'praksis yrkesteori', hos Schöns ide om 'reflection-in-action' og 'reflection-on-action' og Argyris' og Scheins 'single-', 'double-' og 'triple-loop learning'.

Refleksiv praksislæring er således både et blik for den individuelle konstruktion af læring og et udblik til omverdenens samspil med den individuelle konstruktion, men hvor Lauvås, Schön, Argyris og Schein betoner det individuelle, betoner Refleksiv praksislæring det sociale samspil og koblingen til praksis. Praksis forstås i tre forskellige praksiskontekster:

I indkredsningen af Refleksiv praksislæring som et toneangivende eksempel på betydningen af samspillet mellem evaluering og læring følger i dette tidsskrift nogle aktuelle forståelser af UCN's fælles læringstilgang. De mange indkredninger er af endog meget forskellig karakter, hvilket kan betragtes som et plus, fordi den måde, hvorpå Refleksiv praksislæring præsenteres, også viser, hvor store personlige forskelle der er tale om, og hvor bredt og mangfoldigt den fælles læringstilgang Refleksiv praksislæring opfattes på nuværende tidspunkt. Det er en fællesskabende pædagogik, men også en forskellighedens pædagogik.

I den internationale engelsksprogede litteratur støder man på betegnelsen 'Reflective Practise-based Learning', som

Figur 2.
UCN's studieordning 2016 for Fysioterapeutuddannelsen

også er UCN's officielle oversættelse af Refleksiv praksislæring, og som samtidig markerer en sammenhængende teoretisk rammesætning for Refleksiv praksislæring (Schön 2013, Schein 2013, Brookfield 2005, Brookfield 2013). Der vil løbende være invitationer om bidrag fra de øvrige nordiske naboer, hvor forskningen i professionsuddannelserne i fx Norge, Sverige og Finland har en væsentlig længere tradition og et større volumen end i Danmark.

Der er viden på området, som skal inddrages, udvikles og sættes i spil. Nogle af fællesnævnerne i dette temanummer er, at læring ikke kun er et individuelt anliggende, men også og samtidig et socialt, kulturelt og samfundsmæssigt anliggende. Refleksiv praksislæring bliver i informationsmaterialet bl.a. indkredset og indirekte defineret på følgende måde:

”Læringstilgangen understøtter en styrket deltagelse og involvering af de studerende i forhold til egen og medstuderendes læring. Det vil understøtte den studerendes faglige, sociale og personlige udvikling. Det kan ske gennem styrkelse af studerendes studiekompetence og gennem involvering af studerende, fx som undervisningsassistenter og faglige ressourcer.”

(UCNs informationsmateriale: folder om Refleksiv praksislæring 2015)

Af citatet fremgår det, at læringsbegrebet dels er individorienteret med begreber som faglig, social og personlig udvikling og med den studerendes egen læring i fokus og i bestemt form og dels samspilorienteret med vægt på deltagelse og involvering i medstuderendes læring.

Denne dobbeltorientering mod både individ- og fælleskabslæring er i fuld overensstemmelse med hvad, der findes inden for den nyere nationale og internationale forskning i læring (Illeris 2012, Illeris 2015, Hermansen, Löw & Petersen 2013, Silver, Sørensen & Skaalvik 2013, Skaalvik & Skaalvik 2015).

En mulig gruppering af tidsskriftets artikler

Skribenterne er i denne omgang hentet internt hos UCN, fortrinsvis fra de pædagogiske uddannelser og forskningsprogrammet Professionsforskning og professionsudvikling samt eksternt blandt 'de kritiske venner', der professionelt arbejder med at forholde sig til professionsuddannelsesforskning. Intentionen er med tiden at fortsætte med forskningsartikler om Refleksiv praksislæring og brede skaren af skribenter ud til flere teams sammensat af ansatte og dygtige studerende i UCN fra flere hovedområder og forskningsprogrammer med involvering af aftagere og professi-

onsudøvere i praksisfeltet. Her forventes docenter, ph.d.er, lektorer og adjunkter i og uden for UCN at bistå fagprofessionelle, der måske ikke er så trænet i de akademiske koder, i at udtrykke sig i forskningsartikler om vores fælles lærings-tilgang. Det er vigtigt at få italesat de store forskelle, den kreative mangfoldighed og den rummelighed, der findes både praktisk og teoretisk i forståelsen af Refleksiv praksislæring i og uden for UCN. Men trods forskellene er der også vigtigt fortsat at lede efter nogle fælles træk, der siger noget centralt om læring i professionsuddannelserne i dag.

Alle bidragene inddrager og forholder sig til aktuelle forskningsresultater inden for international professionsforskning i professionsuddannelse. I din læsning af artiklerne kan du have glæde af følgende gruppering:

1. Der er fire bidrag, som er mest orienteret mod en overordnet strukturel, kortlæggende forståelse. Det drejer sig om Søren Pjengaards bidrag: *Refleksiv praksislæring i relation til den klassiske læringspsykologi del I, II & III* samt Jørn Bjerres bidrag: *Refleksiv praksislæring mellem mesterlære og skolastisk uddannelse*.
2. Der er to bidrag, der udfordrer og udfolder metodiske spørgsmål i relation til Refleksiv praksislæring. Det drejer sig om Torben Næsby: *Refleksiv praksislæring og refleksiv metodologi* og Thomas Kjærgaard: *Utilising digital technology for dialogue and evaluation – a quasi-scholastic method in action*. Sidstnævnte peger også på Refleksiv praksislæring gennem digital teknologi.
3. Der er to andre bidrag, der primært beskæftiger sig med personlig udvikling og indsigt i egne læringsstrategier. Det drejer sig om Susanne Daus bidrag: *Et økologisk humanistisk perspektiv på Refleksiv praksislæring* og Preben Kirkegaards bidrag: *Refleksion i professionsuddannelserne*.
4. Endelig er der Lars Emmerich Damgaard Knudsen & Lisbeth Haastrup: *Teori og praksis i Refleksiv praksislæring*, et bidrag, hvor det er læringen i dens sociale, kulturelle og kritiske samfundsmæssige sammenhæng, der er det centrale.

Refleksiv praksislæring er officielt UCN's fælles lærings-tilgang, men som forskningsartiklerne vil afsløre, er denne tilgang til læring bestemt mulig at anvende og lade sig inspirere af og adaptere i lokale fortolkninger på andre professionshøjskoler i Danmark og i Norden. Invitationen er hermed givet.

Det er med stor respekt for og i anerkendelse af den fler-årige proces omkring udviklingen af Refleksiv praksislæring, der har involveret mange hundrede ansatte og studerende i UCN samt professionsudøvere fra praksisfeltet og nogle af UCN's kritiske venner, at vi har redigeret dette temanummer om Refleksiv praksislæring. Vi håber, at det med dette temanummer tilnærmelsesvis er lykkedes at få helheden omkring Refleksiv praksislæring til at træde frem.

Først når du, kære læser, tager vel imod og i teori og praksis, alene og sammen med andre, insisterer på konstruktivt og kritisk at udvikle og udfordre forståelsen af Refleksiv praksislæring, først da lever UCN's nye læringstilgang for alvor og for sjov.

God fornøjelse med læsningen!
På redaktionens vegne,

Søren Pjengaard

*Forskningsleder for Refleksiv praksislæring
Lektor, UCN Læreruddannelsen*

Litteraturliste

- Argyris, C. (1976). *Single-Loop and Double-Loop Models in Research on Decision Making*. *Administrative Science Quarterly*, Vol. 21, No. 3.
- Brookfield, S. (2005). *The power of critical theory for adult learning and teaching*. *The Adult Learner*.
- Brookfield, S. (2013). *Teaching for Critical Thinking*. *JAVET*, 4(1), 1-15.
- Brookfield, S. (2015). *The skillful teacher: On technique, trust, and responsiveness in the classroom*. Hoboken, NJ: John Wiley & Sons.
- Dau, S. (2015). *Studerendes orientering i fleksible professionsuddannelsers læringsrum – et narrativt casestudie af vidensudviklingens veje og afveje*. Ph.d.-serie. Aalborg: Aalborg Universitetsforlag.
- Dahler-Larsen, P. (2005). *Evaluation and public management. I: Oxford Handbook of Public Management*. Oxford University Press.
- Fauske, H. (2008). *Profesjonsforskningens faser og stridsspøsmål. I: Molander, A., Terum, L.I. (red.): Profesjonsstudier*. (s. 29-54).
- Glasdam, S., Hansen & Pjengaard, S. (2016). *Professionsbachelorprojektet indenfor det pædagogiske område*. København: Nyt Nordisk Forlag Arnold Busck (under udarbejdelse).
- Hermansen, M., Löw, O. & Petersen, V. (2013). *Kommunikation og samarbejde – i professionelle relationer*. København: Akademisk Forlag.
- Illeris, K. (2012). *49 tekster om læring*. Frederiksberg: Samfundslitteratur.
- Illeris, K. (2015). *Læring*. Frederiksberg: Samfundslitteratur.
- Jensen, C. & Staugaard, H. (2014). *Just DUIT: Status og perspektiver fra et igangværende forsknings- og udviklingsprojekt i UCN*. Aalborg: UCN. *Forskning og Udvikling*.
- Rander, H., Boysen, L. & Goldbech, O. (red.) (2009). *En moderne voksendidaktik*. København: Alinea/Akademisk Forlag.
- Mischel, W. (1996). *Personality and assessment*. Mahwah, NJ: L. Erlbaum Associates.
- Mølgaard, H. & Qvortrup, A. (red.) (2015). *Studieaktivitetsmodellen – Erfaringer og refleksioner*. Aarhus: Systime Profession.
- Pjengaard, S. (2009). *Pædagogisk psykologi – Motivation, identitet og læring*. Frederikshavn: Dafolo.
- Pjengaard, S. (2014). *Synlig læring, feedbackformer og medlæring som vilkår. I: Christensen, V. (red.). Feedback i danskfaget*. Frederikshavn: Dafolo.
- Pless, M. (2015). *Unge motivation i udskolingen*. Aalborg: Center for Ungdomsforskning. Aalborg Universitetsforlag.
- Schein, E. (2013). *Humble inquiry: The gentle art of asking instead of telling*. San Francisco, CA: Berrett-Koehler Publishers.
- Schön, D. (1987). *Educating the reflective practitioner: Toward a new design for teaching and learning in the professions*. San Francisco, CA: Jossey-Bass.
- Schön, D. (2000). *Den reflekterende praktiker: Hvordan professionelle tænker, når de arbejder*. Aarhus: Klim.
- Schön, D. (2013). *Uddannelse af den reflekterende praktiker – Tiltag til en ny udformning af undervisning og læring for professionelle*. Aarhus: Klim.
- Silver, D., Sørensen, N. & Skaalvik, E. (2013). *Unge motivation og læring: 12 eksperter om motivationskrisen i uddannelsessystemet*. København: Hans Reitzels Forlag.
- Skaalvik, E. & Skaalvik, S. (2015). *Motivation for læring – Teori og praksis*. Frederikshavn: Dafolo.